

Sastamalan kaupungin opiskeluhooltosuunnitelma

Sastamalan kaupungin opiskeluhooltosuunnitelman alussa on kuvattu opiskeluhooltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhooltotyön toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta). Suunnitelmassa kuvataan myös se, miten suunnitelman toteutumista yksiköissä seurataan ja tarvittaessa tarkistetaan. Opetussuunnitelman perusteiden mukaisista asiakokonaisuuksista 1–5 on suunnitelmassa yksikkökohtaisesti tarkennetut tiedot jokaiselle koulutusmuodolle.

Sastamalan kaupungin opiskeluhooltosuunnitelma on kunkin koulutusmuodon opetussuunnitelman liitteenä. Lisäksi suunnitelma on liitetty Sastamalan kaupungin lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan ja toimitettu hyvinvointialueelle. Opiskeluhoollon ohjausryhmä tarkastelee aina lukuvuoden lopussa mahdollisia opiskeluhooltosuunnitelman muutostarpeita. Tarvittaessa suunnitelmaan kirjataan päivityksiä, jotka päivitetään myös opetussuunnitelman liitteeseen. Kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma päivittyy, liitetään opiskeluhooltosuunnitelma uudelleen osaksi sitä.

Opiskeluhoollon ohjausryhmä

Opiskeluhoollon ohjausryhmä vastaa opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Ohjausryhmään kuuluvat kasvatusjohtaja, hyvinvointikoordinaattori, perusopetuksen opetuspäällikkö, varhaiskasvatusjohtaja, lukion rehtori, liikunta- ja nuorisopalvelupäällikkö, muut erikseen nimetyt opiskeluhoollon asiantuntijat ja hyvinvointialueen nimeämät edustajat. Ohjausryhmää täydennetään tarvittaessa ja ohjausryhmä kuulee asiantuntijoita, oppilaiden ja huoltajien edustajia sekä koulujen opiskeluhooltoryhmiä opiskeluhoolto suunnitellessaan, arvioidessaan ja koordinoidessaan.

Opiskeluhooltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet

Sastamalassa opiskeluhoolto toteutetaan monialaisena ja suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden, huoltajien, opiskeluhooltotyön ammattilaisten sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhooltotyön toteuttaminen on kaikkien yhteisössä työskentelevien tehtävä. Opiskeluhooltotyö on luonteva osa koulun arjen kokonaisuutta. Yhteisöllinen opiskeluhoolto koskettaa kaikkia oppilaita ja opiskelijoita päivittäin. Tarvittaessa toteutetaan yksilökohtaista opiskeluhoolto, joka järjestetään yksittäisen oppilaan tai opiskelijan tukemiseksi. Keskeisiä periaatteita kaikessa työskentelyssä ovat ennaltaehkäisevä toiminta, riittävän varhainen puuttuminen, tarvittavan tuen järjestäminen ja osallisuuden vahvistaminen.

Sastamalassa opiskeluhooltotyön tavoitteena on:

- edistää oppilaiden ja opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia
- vahvistaa oppilaiden psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista turvallisuutta
- taata tasa-arvoiset palvelut ja tarvittava tuki
- tukea osallisuutta ja yhteisöjen yhteisöllisyyttä
- varmistaa suunnitelmallisen opiskeluhuoltotyön toteutuminen kaikissa yksiköissä toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä.

Toimenpiteet opiskeluhuoltotyön toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta)

Sastamalan opiskeluhuoltosuunnitelmaan on kirjattu opiskeluhuoltotyön toteuttamista koskevat kuvaukset, joiden mukaan yksiköt toteuttavat opiskeluhuoltotyötä. Yksiköt voivat kirjata vuosisuunnitelmiinsa tarkentavia kuvauksia. Opiskeluhuoltotyö kohdentuu yksittäisiin oppilaisiin ja opiskelijoihin, yhteisöiden hyvinvointiin sekä yhteistyöhön liittyviin tehtäviin ja opiskeluhuollon kehittämiseen ja seurantaan.

Opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Sastamalan kaupunki vastaa opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä opetustoimen ja hyvinvointialueen kanssa. Opiskeluhuollon kehittämis- ja arviointityötä tehdään monialaisena yhteistyönä sekä yksikkökohtaisissa opiskeluhuoltoryhmissä että opiskeluhuollon ohjausryhmässä.

Osana omavalvontaa ohjausryhmä seuraa ja arvioi yksikkökohtaisten opiskeluhuoltosuunnitelmien toteutumista. Lukuvuoden lopussa ohjausryhmä pyytää yksikkökohtaisilta opiskeluhuoltoryhmiltä seurantatietoja arviointityön pohjaksi. Yksikön johtaja vastaa opiskeluhuoltotyön toteutumisesta ja arvioinnista yhdessä yksikkökohtaisen opiskeluhuoltoryhmän kanssa. Yksiköiden opiskeluhuoltotyötä arvioidaan yksiköiden laadunarvioinnin yhteydessä.

LUKIOKOULUTUS, VAMMALAN LUKIO

1. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista lukiokoulutuksessa

Sastamalan kaupunki toimii koulutuksen järjestäjänä yhdessä lukiossa, jossa järjestetään nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaista lukiokoulutusta. Lukiokoulutuksessa on noin 280 opiskelijaa.

Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta

Opiskeluhoollon palveluiden resursointia arvioidaan lukuvuosittain tehtävän, opiskelijoille ja huoltajille suunnatun koulun hyvinvointiprofiilin tulosten ja asiakaskäyntien seurantatietojen perusteella sekä joka toinen vuosi tehtävän valtakunnallisen kouluterveyskyselyn tulosten perusteella. Kokonaistarpeen arvioinnilla varmistetaan opiskeluhooltopalveluiden yhdenvertainen saatavuus ja toiminnan tarkoituksen mukainen kohdentaminen. Kokonaistarpeen arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisia suosituksia opiskeluhooltohenkilöstön mitoituksesta.

Vammalan lukion opiskeluhoollon kokonaistarpeen arvioinnissa on tarkoituksenmukaista käyttää valtakunnallista suositusta opiskeluhooltohenkilöstön mitoituksesta. Opiskeluterveydenhuollon mitoituksessa on syytä huomioida varsinaisen koululääkärin puute.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista

Suunnitelman laatimishetkellä Vammalan lukion opiskelijoiden käytettävissä olevat opiskeluhooltopalvelut kuvataan taulukossa, joka on laadittu vuoden 2023 tietojen pohjalta.

2. Lukioyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi

Yhteisöllisen opiskeluhoollon tehtävä on ennaltaehkäisevää. Yhteisöllisen opiskeluhoollon järjestämisellä edistetään ja seurataan opiskelijoiden ja opiskeluyhteisön terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Yhteisöllistä opiskeluhoolltoa johtaa rehtori yhteistyössä oppilaitoskohtaisen opiskelijahuoltoryhmän kanssa.

Vastuu opiskeluhoollosta ja havaittuihin ongelmiin puuttumisesta kuuluu kaikille opiskeluyhteisössä työskenteleville. Tavoitteena on yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen ja sitä kautta yksilön tukeminen. Lukiokoulutuksessa yhteisöllinen opiskeluhoollto tarkoittaa toimintakulttuuria, jossa koko oppilaitosyhteisö edistää opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia sekä fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä turvallisuutta.

Lukiokoulutuksessa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta vahvistetaan esimerkiksi myönteisellä ilmapiirillä, suunnitelmallisella ryhmäytymisellä, hyvin suunnitellulla ryhmänohjauksella, koko oppilaitoksen yhteisillä tapahtumilla ja juhlilla, teemapäivillä ja teemaviikoilla, vuosittain järjestettävällä hyvinvointiviikolla, tutortoiminnalla, opiskelijakuntatoiminnan tukemisella, tarvittavan tuen järjestämisellä ja henkilöstön osaamisen vahvistamisella.

Opiskelijoiden ja lukioyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset

Lukiokoulutuksessa opiskelijoiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta seurataan oppilaitoksen opiskeluhoitotyössä sekä oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmän toiminnan kautta. Monialaisen yhteistyön ja jatkuvan havainnoinnin lisäksi seurannan tukena ovat:

- laajat terveystarkastukset lukion aloittaville ensimmäisen vuoden aikana
- ryhmänohjaajien tai opinto-ohjaajien vuosittain toteuttamat haastattelut
- lukion hyvinvointiprofiili vuosittain
- tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely vuosittain
- ruokapalveluiden asiakaskysely kahden vuoden välein
- TEA-viisari joka toinen vuosi
- valtakunnallinen kouluterveyskysely kahden vuoden välein
- oppilaitoksen terveellisyden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastukset kolmen vuoden välein.

Tarvittaessa yhteisön hyvinvointia arvioidaan myös muilla kyselyillä.

Tulokset käsitellään henkilöstön kanssa opettajain kokouksissa ja opiskelijoiden kanssa ryhmänohjaustuokioissa. Keskeisistä tuloksista tiedotetaan huoltajia ja yhteistyötahoja. Tuloksia esitellään huoltajille yhteistyössä Vammalan lukion kannatusyhdistyksen kanssa. Koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä valmistelee tulosten käsittelyn toimintatavat yhdessä lukion johdon kanssa.

Tulosten pohjalta nimetään lukuvuosittain keskeisimmät yhteisöllisen opiskeluhoitokorkeutuksen kehittämis- ja painopistealueet opiskeluhoitokorkeutuksen ohjausryhmän asettamien tavoitteiden mukaisesti.

Opiskeluhoitokorkeutuksen ohjausryhmä määrittelee keskeiset tulokset, joiden perusteella arviointia seurataan. Keskeisiä tuloksia seurataan seuraavasti:

- poissaolot
- koettu terveydentila
- väkivalta, kiusaaminen, häirintä ja epäasiallinen kohtelu
- fyysisen toimintakyvyn ylläpitäminen

- mielenterveys ja ahdistuneisuus
- sosiaaliset suhteet
- osallisuus.

Oppilaitoskohtaisten opiskeluhuoltoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

Oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä (KOR) vastaa yhteisöllisen opiskeluhuollon toiminnan suunnittelusta, toteuttamisesta, arvioinnista ja kehittämisestä.

Vammalan lukion oppilaitoskohtaisessa opiskeluhuoltoryhmässä vakinaisina jäseninä ovat lukion rehtori, apulaisrehtori, opinto-ohjaajat, erityisopettaja, opettajaedustajat (ml. opiskelijakunnan ohjaava opettaja), opiskelijakunnan hallituksen nimeämät opiskelijajäsenet, toisen asteen koulunuorisotyöntekijä, kuraattori, psykologi, opiskeluterveydenhoitaja sekä huoltajien edustaja. Tarpeen mukaan ryhmään kutsutaan muita edustajia, esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia. Ryhmän koollekutsujana toimii rehtori tai opinto-ohjaaja.

Oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä kokoontuu vähintään neljä kertaa lukuvuoden aikana.

Opiskeluhuoltoryhmän tehtäviä ovat:

1. Lukion yhteisöllisen, jokaisen opiskelijan osallisuutta tukevan toimintavan suunnittelu, kehittäminen ja vahvistaminen.
2. Lukion toiminnan ja toimintatapojen suunnittelu ja kehittäminen opetussuunnitelman edellyttämien opiskelijahuollollisten periaatteiden mukaisesti.
3. Lukiossa käytettävien tukitoimien suunnittelu, seuranta ja arviointi yhteistyössä lukion muun henkilöstön ja huoltajien kanssa
4. Opiskelijoiden ja työyhteisön hyvinvointiin liittyvien kyselytulosten analysointi. Esim. laadunarvioinnin, hyvinvointiprofiilin, työtyytyväisyyskyselyiden sekä kouluterveyskyselyn (THL) tulosten käsittelyn valmistelu.

Oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä sopii tiedottamisen sisällöt, käytänteet, aikataulut ja vastuut lukuvuosittain. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa sekä toiminnasta tiedottaminen on jatkuvaa. Opiskeluhuollon kokonaisuudesta tiedotetaan opiskelijoita ja huoltajia Vammalan lukion kotisivuilla ja opiskeluhallintaohjelmiston sähköisen käyttöliittymän, Wilman, kautta.

Oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä voi viedä asioita opiskeluhuollon ohjausryhmälle lukuvuoden kaikissa vaiheissa. Vastaavasti ohjausryhmän on mahdollista pyytää tietoja tai kannanottoja oppilaitoskohtaiselta

opiskeluhoitoryhmältä. Lisäksi opiskeluhoillon ohjausryhmä seuraa oppilaitoskohtaisen ryhmän työskentelyä. Kokonaisuutena oppilaitoksen opiskeluhoitotyötä arvioidaan oppilaitoksen laadunarvioinnin yhteydessä.

Koulutukseen osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen

Opiskelijan tulee osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta. Poissaoloon on aina pyydettävä lupa. Jos lupaa ei ole voitu pyytää etukäteen, tulee poissaolo selvittää Wilman kautta. Alle 18-vuotiaan opiskelijan poissaoloilmoituksen tekee huoltaja. Mikäli opiskelija ei ole työjärjestykseen merkityllä oppitunnilla, opettaja merkitsee hänelle selvittämättömän poissaolon. Huoltaja tai 18-vuotias opiskelija selvittää poissaolon Wilmassa. Myös myöhästymisestä saa poissaolomerkinnän, jonka huoltaja tai 18 vuotta täyttänyt opiskelija voi selvittää myöhästymiseksi.

Luvan enintään kolmen päivän poissaoloon myöntää ryhmänohjaaja. Yli kolmen päivän poissaoloon haetaan lupa rehtorilta. Hakemukset ja päätökset -välilehdeltä löytyvän lomakkeen kautta.

Vammalan lukiossa poissaoloja seurataan seuraavasti:

- aineenopettaja seuraa poissaoloja opettamiensa opintojaksojen osalta
- ryhmänohjaaja seuraa viikoittain oman ohjausryhmänsä opiskelijoiden poissaoloja
- opinto-ohjaaja seuraa periodeittain opiskelijoiden poissaoloja
- rehtori seuraa lukuvuosisatasolla koko oppilaitoksen poissaoloja.

Vammalan lukiossa on käytössä seuraavat poissaolomerkinnät:

- selvittämätön poissaolo (opetushenkilöstön merkintä)
- osallistuminen oppilaitoksen muuhun toimintaan
- terveydellisiin syihin liittyvä poissaolo
- poissaolo, ei hyväksyttyä syytä
- muu poissaolo
- ryhmänohjaajan/rehtorin myöntämä poissaolo
- opintojakso keskeytynyt poissaolojen takia.

Opintojakson alussa opettaja antaa opiskelijoille ohjeet opintojakson poissaolokäytännöistä. Aineenopettaja seuraa oman opintojaksonsa poissaoloja. Tarvittaessa aineenopettaja on yhteydessä ryhmänohjaajaan opiskelijan tilanteen selvittämiseksi. Mikäli opintojakso on vaarassa keskeytyä poissaolojen takia, aineenopettaja merkitsee Wilman poissaolomerkintään lisätiedon asiasta. Mikäli poissaolot jatkuvat, eikä opiskelija tai hänen huoltajansa ei selvitä poissaolojen syytä,

opintojakso keskeytyy. Aineenopettaja merkitsee opintojakson keskeytyneeksi. Keskeytyneestä opintojaksosta ilmoitetaan ryhmänohjaajalle ja opinto-ohjaajalle.

Opiskelijalle, jolla on paljon poissaoloja, pyritään järjestämään mahdollisimman varhainen tuki. Ryhmänojaaja seuraa oman ohjausryhmänsä opiskelijoiden poissaoloja. Mikäli opiskelijalla on runsaasti poissaoloja, ryhmänohjaaja keskustelee hänen kanssaan poissaolojen syystä. Mikäli ryhmänohjaaja ei tavoita opiskelijaa tai poissaolot jatkuvat, ryhmänohjaaja selvittää tilannetta yhteistyössä huoltajan ja opinto-ohjaajan kanssa. Tarvittaessa opiskelija ohjataan opiskeluhuollon palveluihin. Mikäli tilanne pitkittyy, opiskelijan tueksi kootaan monialainen asiantuntijaryhmä.

Poissaolojen ehkäiseminen kuuluu koko lukioyhteisölle. Poissaoloja pyritään ehkäisemään kiinnittämällä huomiota oppilaitoksen turvallisuuteen, etenkin psykologiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Epäasialliseen kohteluun, häirintään ja kiusaamiseen puututaan välittömästi. Myös opiskelijan oman opiskelumotivaation tukeminen on keskeistä. Tarvittaessa opiskelija voidaan ohjata koulumotivaatiota ja opiskelutaitoja vahvistavalle paikalliselle valinnaiselle psykologian opintojaksolle.

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen

Vammalan lukiossa toteutetaan ehkäisevää päihdetyötä moniammatillisena yhteistyönä. Osallisuuden ja sosiaalisen turvallisuuden vahvistaminen sekä elämänhallinnan ohjaus ovat keskeisiä yhteisöllisiä toimintatapoja myös ehkäisevässä päihdetyössä.

Lukiolaisille järjestetään vähintään kaksi päihteiden käyttöä koskevaa hyvinvointikioskia lukuvuosittain. Hyvinvointikioskeilla jaetaan ajankohtaista tietoa päihteiden käytöstä sekä suun terveydestä. Päihteidenkäyttöä käsitellään osana terveystiedon opetusta ja päihteidenkäytöstä keskustellaan ensimmäisen opiskeluvuoden laaja-alaisessa terveystarkastuksessa. Tarvittaessa opiskelija ohjataan keskustelemaan päihteidenkäytöstä terveydenhoitajan kanssa tai hänet ohjataan koulunuorisotyön kautta nuorisotyöntekijöiden järjestämään aikuistumis-keskusteluun.

Päihteiden ja tupakkatuotteiden tuominen oppilaitokseen ja niiden käyttö on kielletty oppilaitoksen alueella, opetukseen osallistumisen aikana sekä lukion tapahtumissa ja lukuvuosisuunnitelmaan kuuluvilla opintoretkillä.

Mikäli opiskelijan huomataan käyttävän tupakkatuotteita oppilaitoksen alueella, opetukseen osallistumisen aikana tai opintoretken aikana, toimitaan seuraavasti:

- 1) Asiasta ilmoitetaan asiasta ryhmänohjaajalle, joka keskustelee asiasta opiskelijan kanssa ja ilmoittaa tupakkatuotteiden käytöstä kirjallisesti opiskelijan huoltajalle.
- 2) Mikäli opiskelijan huomataan jatkavan tupakkatuotteiden käyttöä, ryhmänohjaaja keskustelee opiskelijan ja hänen huoltajansa kanssa.
- 3) Kurinpitotoimista päättää rehtori kuultuaan opiskelijaa.

Mikäli opiskelijan huomataan käyttävän päihteitä opiskelupäivän aikana, toimitaan seuraavasti:

- 1) Opiskelija ohjataan pois meneillään olevalta oppitunnilta tai muusta tapahtumasta. Jos opiskelijan terveydentila on vaarantunut, soitetaan hätäkeskukseen ja annetaan ensiapua.
- 2) Opiskelija ohjataan valvottuun tilaan ja kaksi lukion henkilöstöön tai opiskeluhuollon ammattilaisiin kuuluvaa työntekijää haastattelee häntä mahdollisuuksien mukaan. Opiskelijan tavarat voidaan tarkastaa ja opiskelijalla hallussaan olevat päihteet otetaan pois loppupäivän ajaksi.
- 3) Alaikäisen opiskelijan kohdalla tilanteesta ilmoitetaan huoltajalle ja pyydetään häntä hakemaan päihtynyt opiskelija pois oppilaitoksesta tai tapahtumasta. Täysi-ikäinen opiskelija ohjataan poistumaan tarkoituksenmukaisella tavalla. Opiskelijan luvalla voidaan olla yhteydessä hänen nimeämäänsä henkilöihin.
- 4) Opiskelijan palatessa opiskelujen pariin tapahtunut käsitellään opiskelijan ja hänen huoltajansa sekä asian hoitamiseksi kootun monialaisen asiantuntijaryhmän kanssa. Opiskelija ohjataan opiskeluhuollon tai nuorisotyön palveluihin. Kurinpitotoimista päättää rehtori kuultuaan opiskelijaa.
- 5) Alaikäisen opiskelijan päihteidenkäytöstä opiskelupäivän tai opintoretken aikana tehdään sosiaalilain mukainen yhteydenotto tuen tarpeen arvioimiseksi tai lastensuojeluilmoitus.

Yhteistyö ja käytänteet oppilaitosympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Oppilaitosympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus tehdään lakisääteisesti kolmen vuoden välein (Terveystarkastuslaki 16 §). Tähän tarkastukseen liittyvien asioiden seuranta, yllä pitäminen ja tarvittaessa korjaaminen jatkuu koko ajan osana opiskeluhuoltotyötä ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän toiminnassa.

Varsinaisen tarkastustilaisuuden kutsuu koolle terveydenhoitaja. Tämän tarkastuksen lisäksi oppilaitoksessa järjestetään 3–5 vuoden välein myös työpaikkaselvitys, jossa painopiste on enemmän työntekijöiden asioissa.

Terveystarkastuksen edustaja organisoi tarkastuksen ja kutsuu kokoon kolmen vuoden määräajan täytyessä tarvittavat tahot. Tarkastukseen kutsutaan mukaan

rehtori/koulunjohtaja, opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaiset, ympäristöterveydenhuollon edustaja, työterveyshuollon edustaja, työsuojelun edustaja, kiinteistöhoitaja sekä opiskelijakunnan ja huoltajien edustaja. Tarvittaessa tilaisuuteen saavat osallistua myös muut asiaan liittyvät tahot.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä seuraa oppilaitoksen tarkastusten toteutumista. Ohjausryhmä saa oppilaitoksen vuosisuunnitelmasta ajantasaisen tiedon jokaisen tarkastuksen tilanteesta.

Lukion opiskeluhuoltoryhmä tarkastelee jokaisen lukuvuoden alussa oman koulunsa tarkastuksen tilannetta. Tällöin kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan:

- edellisen tarkastuksen päivämäärä
- korjattavaksi tai selvitettäväksi sovitut asiat
- edellisen tarkastuksen jälkeen tehdyt toimenpiteet
- tarvittavien toimenpiteiden toteutuksen suunnittelu
- tarvittaessa seuraavaan tarkastukseen valmistautuminen.

Ennen tarkastusta opiskeluhuoltoryhmä esitäyttää tarkastuslomakkeen ja kokoaa tarkastuksessa tarvittavat taustatiedot. Taustatietojen tietolähteinä voidaan käyttää esim. oppilaitoksen toimintamalleja, kouluterveyskyselyjen tuloksia, poissaolo-/tapaturma-/vaaratilannetietoja, kyselyiden/tiedonkeruiden tuloksia tai kiinteistön kuntoon liittyviä selvityksiä. Tietolähteitä voivat olla myös näkemykset, joita on kerätty esim. henkilöstöltä, opiskelijoilta, huoltajilta, opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisilta, kiinteistöhuollolta, terveydensuojelulta, työterveyshuollolta tai työsuojelulta.

Tarkastustilaisuudessa hyödynnetään kaikkea tarkastusten välillä kertynyttä tietoa. Tilaisuudessa käydään aina läpi eri tavoin kootut tiedot sekä täydennetään esitetyt tarkastuslomake. Tilaisuudessa on aloituspalaveri, tilakierros ja yhteenvetopalaveri. Aloituspalaverissa käydään läpi edellisen tarkastuksen pöytäkirja ja ennalta kootut taustatiedot sekä eri tahojen havainnot. Tilakierroksella tilat valitaan aloituspalaverissa esiin tulleiden asioiden mukaisesti, otosperusteisesti ja erityisen riskin perusteella. Yhteenvetopalaverissa sovitaan toimenpiteistä, vastuista, seurannasta ja tiedottamisesta.

Terveydenhoitaja kirjaa asiat tarkastuslomakkeelle, joka toimitetaan tarkastukseen osallistuneille. Lomakkeen pohjalta oppilaitoksen opiskeluhuoltoryhmä tekee tarkastelua aina lukuvuoden alussa.

Tarkastusten välisenä aikana oppilaitoksen opiskeluhuoltoryhmä huolehtii omalta osaltaan sovituista jatkotoimista, seuraa sovittujen jatkotoimien etenemistä, hyödyntää kertynyttä tietoa opiskeluhuoltotyön suunnittelussa ja huolehtii tulosten tiedottamisesta eri tahoille.

Oppilaitosympäristön terveydellisten olojen tarkastus tehdään kolmen vuoden välein (terveydenhuoltolaki 1326/2010 16 § ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 388/2011 12 §).

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi lukiokoulutuksessa (yksilökohtainen opiskeluhoito)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskeluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä opiskelijaa koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa seurataan ja edistetään opiskelijan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtaista opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan ja hänen huoltajiensa kanssa. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuihin hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti.

Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu aina opiskelijan suostumukseen. Opiskelijan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuihin hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaitoksen henkilökunnalla on velvollisuus ohjata opiskelijaa hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon palveluita ja etuuksia. Palveluihin ohjautumisen tarvetta voidaan selvittää konsultaation tai moniammatillisen kokoontumisen avulla.

Konsultaatio voidaan toteuttaa nimettömänä konsultointina keskustelemalla opiskeluhoollon ammattilaisten kanssa, Wilma-viestillä tai mahdollisesti tätä varten järjestettynä konsultaatiovastaanottoaikana tai etäyhteyksiä hyödyntäen. Tavoitteena on konsultaation toteutuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja matalalla kynnyksellä. Oleellista on huolen jakaminen ja asian yhdessä miettiminen. Konsultaation yhteydessä pohditaan sitä, onko tarve ryhtyä toimenpiteisiin ja miten tarpeen tullen edetään. Tarvittaessa pohditaan myös mahdollisuuksia vaikuttaa tilanteeseen yhteisöllisen opiskeluhoitotyön kautta.

Moniammatillisissa kokoontumisissa opiskelija ja/tai huoltaja ovat mukana. Aloite kokoontumiseen voi tulla opiskelijalta, huoltajalta, koulun henkilöstöltä tai opiskeluhoitopalveluiden ammattilaiselta. Kokoontumisessa oleellista on, että eri tahot yhdistävät tietonsa ja osaamisensa, ja tilanteeseen tartutaan mahdollisimman varhain. Tavoitteena on aina edetä systeemisen työotteen mukaisesti etsien yhteistä ymmärrystä opiskelijan opiskeluun kiinnittymisen tukemisessa. Jos koolle on kutsuttu

yksilökohtaisen opiskeluhuollon moniammatillinen asiantuntijaryhmä, edetään tämän ryhmän toimintaan liittyvien lakien ja käytänteiden mukaan. Kokoontumisessa sovitaan aina jatkoetenemisestä, viestinnästä ja seurannasta.

Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja.

Opiskelijan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon palveluista tiedotetaan Vammalan lukion ja Pirkanmaan hyvinvointialueen kotisivuilla sekä Wilmassa. Opiskelijahuollon toimijat esittäytyvät koko lukioyhteisölle lukuvuoden alussa.

Vammalan lukiossa opiskelijalle järjestetään mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun järjestetään myös opiskelijan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

Jos opiskelija ja/tai hänen huoltajansa on huolissaan opiskelijan hyvinvoinnista, hän voi ottaa yhteyttä suoraan koulupsykologiin tai kuraattoriin. Myös oppilaitoksen tai opiskeluhoollon työntekijät voivat ottaa yhteyttä terveydenhoitajaan, koulupsykologiin tai kuraattoriin, jos he arvioivat, että opiskelijan opiskeluvaikeuksien tai sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien takia tarvitaan opiskeluhoollon tai opiskeluterveydenhuollon palveluita. Yhteydenotto tehdään opiskelijan kanssa tai hänen luvallaan. Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhteistyössä, opiskelijalle annetaan tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä.

Opiskeluhoitopalveluihin voi ohjautua itse ottamalla yhteyttä opiskeluhoollon asiantuntijoihin. Myös huoltaja voi tehdä yhteydenottopyynnön. Opiskelijat ja huoltajat voivat ottaa yhteyttä opiskeluhoollon asiantuntijoihin esimerkiksi Wilma-viestillä, puhelimitse tai sähköpostilla. Opiskeluterveydenhuollossa on myös avoimia vastaanottoja, joihin ajanvarausta ei tarvita.

Opiskeluhoitopalvelut ovat matalan kynnyksen palveluita. Mikäli jollakulla lukioyhteisön työntekijällä herää huoli opiskelijasta, hän ottaa asian puheeksi opiskelijan kanssa. Huolen havainnut ottaa yhteyttä opiskeluhooltoon yhdessä opiskelijan kanssa. Mikäli työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluhoitopalveluja viipymättä, hän ottaa yhteyttä opiskeluhoollon työntekijöihin yhdessä opiskelijan kanssa. Mikäli yhteydenottoa ei voida tehdä yhdessä, opiskelijalle on annettava tieto yhteydenotosta.

Yksittäisen opiskelijan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen

Monialaisessa asiantuntijaryhmässä (MAR) selvitetään yksittäisen opiskelijan tilannetta ja tukitoimien tarvetta, sovitaan tarvittaessa tuen järjestämisestä tai seurataan tukitoimien toimivuutta. MAR-palaverissa sovitaan myös, mitä opiskelijan tilanteesta voidaan kertoa opetushenkilöstölle opintojen järjestämistä varten.

Tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä käsitellään yksittäisen opiskelijan asiaa. Ryhmä kootaan, jos opiskelijan oppimisessa, terveydentilassa, elämäntilanteessa tai muussa hyvinvoinnissa on haasteita, jotka vaikuttavat opintojen etenemiseen.

Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoonpano voi vaihdella. Ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi olla opiskelijaterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kuin käsiteltävä asia edellyttää tai opiskelija tai hänen huoltajansa haluavat. Pyrkimyksenä on, että ryhmän toimintaan osallistuvat kaikki ne asiantuntijat, jotka työskentelevät opiskelijan kanssa.

Ryhmän kokoaa se henkilö, jolle asian selvittäminen työtehtävien perusteella kuuluu. Huolen havaintaja keskustelee opiskelijan kanssa. Ryhmän koollekutsuja neuvottelee opiskelijan kanssa siitä, keitä ryhmään kutsutaan, ja hankkii opiskelijan ja/tai huoltajan suostumuksen ja kirjallisen luvan. Koollekutsuja sopii ensimmäisen tapaamisajan. Ryhmä valitsee keskuudestaan vastuuhenkilön, joka vastaa, että asian käsittely kirjataan oppilaan yksilölliseen oppilashuoltokertomukseen ja että se säilytetään lain vaatimalla tavalla oppilashuoltorekisterissä.

Opiskeluhuoltokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltorekisterille

Opiskeluhuollon monialainen asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa asian käsittelyn opiskelijan yksilölliseen opiskeluhuoltokertomukseen. Kertomuksen liitteeksi tallennetaan suostumuksen osoittava lupalomake. Työskentelyssä ja kirjaamisessa pyritään etenemään systemaattisen työotteen mukaisesti yhdessä kartoittaen tilannetta ja etenemistä suunnitellen.

Asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön on kirjattava ryhmän toimintatavoitteiden kannalta välttämättömät opiskelijaa koskevat tiedot opiskeluhuoltokertomukseen. Opiskeluhuoltokertomus laaditaan jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi.

Opiskeluhoitokertomus arkistoidaan arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti. Jos sivulliselle annetaan opiskeluhoitokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Opiskeluhoitokertomukset muodostavat koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitokertomuksen. Vammalan lukion osalta opiskeluhoitokertomuksen vastuuhenkilönä toimii lukion rehtori.

Hyvinvointialueen työntekijät kirjaavat tiedot omalta osaltaan omiin potilas- tai asiakaskertomuksiinsa.

Tarvittavan opiskeluhoillon järjestäminen kurinpitotoimien tai opiskelijan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Mikäli opiskelijalta evätään osallistuminen opetukseen tai häneen käytetään muita kurinpitotoimia, ohjataan opiskelija opiskeluhoillon tai opiskeluterveydenhuollon palveluihin. Opiskelijalle järjestettävässä kuulemistilaisuudessa sovitaan yhteydenottotapa. Opiskelijaan otetaan yhteyttä säännöllisesti opetuksen epäämisen ajalla.

Kun opiskelija on palannut opintojen pariin, hänelle järjestetään tapaaminen opiskeluhoillon kanssa.

Vaikka opiskelijan osallistuminen opetukseen on evätty, hän voi käyttää opiskeluhoillon palveluita oppilaitoksen tiloissa.

Opiskelijan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet oppilaitoksessa

Sastamalassa koulujen ruokapalvelun tuottaa Servi, joka valmistaa erityisruokavalioita, mikäli asiakkaan eettinen vakaumus tai terveydentila sitä edellyttää. Vammalan lukiossa on päivittäin tarjolla myös kasvisvaihtoehto. Jos erityisruokavaliolle on tarvetta, siitä ilmoitetaan täyttämällä Selvitys erityisruokavaliosta -lomake. Osaan erityisruokavaliosta riittää oma ilmoitus, mutta pääsääntöisesti tarvitaan terveydenhuollon todistus, mikäli ruokavalion taustalla ovat terveydelliset syyt.

Lääkärin tai ravitsemusterapeutin todistus tarvitaan, mikäli ruokavalion taustalla ovat terveydelliset syyt. Selvityslomakkeen voi täyttää yhdessä hoitavan ammattihenkilön kanssa, jolloin ammattihenkilö todentaa erityisruokavalion tarpeen allekirjoittamalla selvityslomakkeen. Toinen vaihtoehto on pyytää lääkäriltä tai ravitsemusterapeutilta todistus, joka tulee selvityslomakkeen liitteeksi. Terveydenhoitaja voi kirjoittaa

erityisruokavalioista todistuksen, jos lääkäri tai ravitsemusterapeutti on jo aiemmin todennut erityisruokavalion tarpeen ja tästä löytyy merkintä potilasasiakirjoista. Tällöin todistus hoituu opiskeluterveydenhoitajan kautta. Yksityisen terveydenhuollon todistukset hyväksytään ainoastaan silloin, kun rajoitettavia ruoka-aineita on korkeintaan 5. Asiakirjat palautetaan opiskeluterveydenhoitajalle, joka välittää tiedot sähköisesti Servin toimistolle. Mikäli tiedot ovat puutteelliset tai lääkärintodistus puuttuu, erityisruokavalio ei siirry tuotantoon, vaan ruokailijalta tai tämän huoltajalta pyydetään lisäselvityksiä.

Terveydellisistä syistä johtuvat erityisruokavaliot ovat pääsääntöisesti voimassa korkeintaan 1–3 vuotta. Voimassaolon päätyttyä erityisruoan tarjoaminen lopetetaan, jolloin ruokailijan tai huoltajan vastuulla on tarvittaessa uusien erityisruokavalioselvitys. Jos erityisruokavaliolle ei enää ole tarvetta, opiskelija/huoltaja ilmoittaa asian Servin toimistoon. Jos erityisruokavalion tietoja halutaan muuttaa, täytetään uusi selvityslomake ja toimitetaan uusi todistus. Ruokailijan tai huoltajan vastuulla on huolehtia siitä, että erityisruokavaliosta on voimassa oleva lääkärintodistus. Ruokapalveluissa noudatetaan aina viimeisintä selvitystä erityisruokavaliosta ja vanhat ohjeet poistetaan arkistosta. Mikäli ruoka on yli viikon linjastossa syömättä, sen valmistus lopetetaan.

Opiskelijan tarvitseman lääkityksen sekä hoidon tukeminen koulussa sovitaan monialaisesti ja tapauskohtaisesti yhdessä opiskelijan ja huoltajien kanssa.

Aloittaessaan lukio-opinnot opiskelija täyttää taustatietolomakkeen, jossa hän kertoo terveydentilaansa koskevia lisätietoja. Ryhmänohjaaja keskustelee opiskelijan kanssa siitä, kenelle tieto oppilaitoksessa kerrotaan.

Opiskeluhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

Sairaanhoitopalveluiden järjestämisestä vastaa Pirkanmaan hyvinvointialue. Sairaanhoitopalvelut järjestetään Pirkanmaan hyvinvointialueen paikallisella terveysasemalla.

Opiskeluterveydenhoitajan vastaanotolla tehdään ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa ja hoidon tarpeen arviointia. Opiskeluterveydenhoitaja myös ohjaa opiskelijaa sairaanhoitopalveluihin hakeutumisessa ja ajanvarauksessa.

4. Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden, huoltajien ja muiden kumppaneiden kanssa. Opiskelijoiden, henkilöstön, opiskeluhoollon asiantuntijoiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen otetaan huomioon kaikessa yhteisöllisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

Opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen lukiokoulutuksessa

Lukiokoulutuksessa koko lukioyhteisöä ja opiskelijoiden huoltajia kannustetaan yhteistyöhön ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen. Henkilöstö, opiskeluhoollon asiantuntijat, opiskelijat ja huoltajat ovat edustettuina oppilaitoskohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä. Yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatavat ja toteuttamisen sekä koulutuksen järjestäjän opiskeluhoollon laatimisesta vastaa oppilaitoksen rehtori yhteistyössä koulukohtaisen opiskeluhoitoryhmän kanssa.

Opetustoimen henkilöstöä kuullaan opettajain kokouksissa ja yhteissuunnittelu-aikaan kuuluvissa neuvotteluissa sekä koulukohtaisen opiskeluhoitoryhmän kokouksissa, joissa suunnitellaan yhteisöllisen opiskeluhoollon toimia ja valmistellaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma.

Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan koulun toiminnan suunnitteluun. Tarvittaessa koko opiskelijakuntaa kuullaan esimerkiksi sähköisten kyselyiden avulla. Vammalan lukio nimeää opiskelijakunnalle ohjaavan opettajan. Opiskelijakunta valitsee keskuudestaan opiskelijakunnan hallituksen, joka edustaa opiskelijakuntaa eri työryhmissä ja tuo opiskelijoiden ääntä kuuluviin. Opiskelijoiden edustajat kutsutaan paitsi koulukohtaisen opiskeluhoitoryhmän kokouksiin, myös opettajainkokouksiin sekä lukion suunnitteluryhmän kokouksiin. Opiskelijakunnan edustaja osallistuu myös koulun toimintaa ohjaavien suunnitelmien laatimiseen. Opiskelijakunnan hallitukseen valitaan eri vuosina aloittaneita opiskelijoita.

Yhteistyö huoltajien kanssa tukee koulu-yhteisön tai yksittäisen opiskelijan hyvinvointia. Lukio-opintoja suunnitteleville ja heidän huoltajilleen järjestetään mahdollisuuksia tutustua Vammalan lukion toimintaan. Lukuvuosittain järjestetään kotiväeniltoja, joissa tiedotetaan lukio-opintojen etenemisestä. Huoltajia kuullaan muun muassa sähköisten kyselyiden avulla.

Vammalan lukiossa toimii lukion kannatusyhdistys, jonka kautta huoltajat voivat tehdä yhteistyötä lukion kanssa. Myös opiskelijoita kannustetaan osallistumaan kannatusyhdistyksen toimintaan, jolloin saadaan luonteva keskustelukanava lukion, huoltajien ja opiskelijoiden välille. Kannatusyhdistyksen kautta kutsutaan huoltajien edustaja lukion opiskeluhoitoryhmän kokouksiin.

Hyvinvointialueen tuottamien opiskeluhoitopalveluiden kanssa yhteistyötä tehdään arjessa matalan kynnyksen perusteella. Yhteisöllisen opiskeluhoillon toteutumista seurataan säännöllisesti hyvinvointitiimissä, johon kuuluvat opiskeluhoillon toimijat, opiskeluterveydenhuollon toimijat, opinto-ohjaajat ja erityisopettaja. Opiskeluhoitosuunnitelmaa valmistellaan heidän kanssaan työryhmissä sekä koulukohtaisen opiskeluhoitoryhmän kokouksissa.

Opiskeluhoitosuunnitelman laatimisessa ja päivittämiseen liittyvässä arvioinnissa oppilaat, huoltajat, henkilöstö ja opiskeluhoitopalveluiden ammattilaiset ovat mukana koulun opiskeluhoitoryhmän kautta. Suunnitelman laadintaan osallistetaan vanhempia myös vanhempainyhdistysten kautta ja oppilaita myös oppilaskuntien kautta. Suunnitelmaa on mahdollista lähettää kommentointikierrokselle Wilman ja muiden sähköisten palveluiden välityksellä kaikille huoltajille ja oppilaille.

Lukion opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä

Henkilöstö perehdytetään lukuvuosittain opiskeluhoitosuunnitelmaan ja Vammalan lukion yhteisöllistä opiskeluhoitoa tukeviin toimintamalleihin. Yhteisöllisen opiskeluhoillon toimenpiteet käsitellään opettajain kokouksissa osana opetussuunnitelmaan perustuvaa vuosisuunnitelmaa.

Opettajille kootaan yhteisöllisen opiskeluhoillon perehdyttämisasiakirjat ja tukimateriaali sähköisiin perehdyttämisoppaisiin sekä ryhmänohjaajan käsikirjaan.

Koko oppilaitoksen henkilöstön osaamista arvioidaan oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän toiminnan itsearvioinnin yhteydessä. Opiskeluhoitoryhmä seuraa lukuvuoden aikana oppilaitoksen henkilöstön toimintaa yhteisöllisessä työssä ja tarvittaessa suunnittelee sekä toteuttaa osaamista tukevia toimia.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi

Opiskeluhoitotyössä opiskelijoiden hyvinvointiin liittyen voidaan tehdä yhteistyötä monien tahojen kanssa. Yhteistyössä voi olla eri muotoja. Oppilaitoksen ulkopuoliset tahot, kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi voivat tarjota kouluille erityisasantuntemustaan.

Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä opiskeluhoitotyötä järjestettäessä. Opiskeluhoillon yhteistyöstä ja palveluiden järjestämisestä (yleisistä periaatteista, rakenteista, käytännön toiminnan järjestämisestä, keskinäisestä työnjaosta ja vastuista) sovitaan yhteistyötahojen kanssa. Tämä toimintaa suunnittelee ja koordinoi opiskeluhoillon ohjausryhmä.

Yhteistyön perustana voi olla yhteisöllinen tai yksilöllinen tarve. Yhteistyön avulla tarjotaan opiskelijoiden tarvitsema tuki ja tuetaan opiskelijoita kehitykseen ja mielenterveyteen liittyvissä vaikeuksissa. Yhteistyötä toteutetaan myös tilanteissa, joissa opiskelijan kasvu ja kehitys voi kasvuympäristössä olevien tekijöiden vuoksi vaarantua. Samoin menetellään moniammatillisesti ja mahdollisimman varhain tilanteeseen reagoiden, kun opiskelijalla on tuen tarve elämäntilanteisiin liittyvissä erilaisissa vaikeuksissa (esim. perheväkivalta, päihde- tai mielenterveysongelmat perheessä).

Vammalan lukiolla on aktiivista yhteistyötä Sastamalan kaupungin nuorisopalveluiden kanssa. Lukiolle on nimetty toisen asteen koulunuorisotyöntekijä, jonka tehtäväkuvaan kuuluu yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen. Yhteistyötä tehdään myös nuorten työpajatoiminnassa. Nuorten työpajalle voidaan ohjata opiskelija, jonka opinnot ovat vaarassa keskeytyä. Vammalan lukio osallistuu Sastamalan seudun nuorison palveluverkoston tapaamisiin, joita koordinoi Sastamalan kaupungin nuorisopalvelut. Kriisitilanteissa Vammalan lukio tekee yhteistyötä Sastamalan kaupungin nuorisopalveluiden kanssa.

Vammalan lukio tekee yhteistyötä Sastamalan evankelisluterilaisen seurakunnan kanssa erikseen laaditun sopimuksen mukaisesti.

Tarvittaessa ja lain määräämissä tilanteissa otetaan yhteyttä lastensuojeluun tai poliisiin. Opiskelijan opintojen keskeydyttyä otetaan lisäksi yhteys etsivään nuorisotyöhön nuorisolain mukaisesti.

Vammalan lukion edustaja osallistuu kaksi kerta vuodessa kokoontuvaan Sastamalan kaupungin liikenneturvallisuusryhmään.

Vammalan lukiolla tehdään palotarkastus vuosittain yhteistyössä Pirkanmaan pelastuslaitoksen ja Tilakeskuksen kanssa.

Nuorisotoimi, opiskelijaterveydenhuolto ja perhepalveluverkoston toimijat voivat vieraila oppitunneilla tai oppilaitoksessa ja tarjota erityisasiantuntemusta päihteistä, seksuaaliterveydestä, ravitsemustieteistä ja liikunnasta.

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Opiskeluhuoltoon liittyvä tiedottaminen tapahtuu osana koulun kokonaisviestintää sekä moniammatillista yhteistyötä. Tietoa on saatavilla koulun kotisivulla ja lisäksi vaihtuvia ja pysyviä tiedotteita on Wilmassa. Myös opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaiset voivat tiedottaa Wilman kautta.

Oppilaitoksen opiskeluhuoltoryhmä suunnittelee ja toteuttaa tiedottamista huomioiden seuraavat asiat:

- Huoltajille ja opiskelijoille tiedotetaan käytettävissä olevista opiskeluhoillon palveluista, niihin hakeutumisesta ja yhteystiedoista.
- Varmistetaan, että huoltajien, oppilaiden ja yhteistyötahojen saatavilla on Sastamalan kaupungin lukiokoulutuksen opiskeluhoitosuunnitelma.
- Tiedotetaan opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille:
 - terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastuksesta ja sen tuloksista
 - miten voi tuoda asioita oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmän tietoon ja käsiteltäväksi
 - kyselyiden aikatauluista, toteuttamisesta, mahdollisuuksista osallistua tulosten käsittelyyn, tuloksista ja niistä seuranneista toimenpiteistä
 - asioista, joita oppilaitoskohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä on käsitelty.

5. Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Lukiolain (714/2018) 40§ mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Suunnitelma kuuluu osaksi oppilaitoskohtaista opiskeluhoitosuunnitelmaa.

Tähän suunnitelmaan on koottu tietoa siitä, mitä tarkoitetaan väkivallalla, kiusaamisella, epäasiallisella kohtelulla ja häirinnällä. Suunnitelmassa kuvataan Vammalan lukion keinot tunnistaa väkivalta, kiusaaminen, epäasiallinen kohtelu ja häirintä, esitellään keinot, joilla niitä ehkäistään ja toimenpiteet, joilla niihin reagoidaan, puututaan ja miten tilanne hoidetaan.

Väkivallalla tarkoitetaan fyysistä voimankäyttöä, jolla pyritään tarkoituksellisesti vahingoittamaan toista henkilöä tai ryhmää tai itseä. Väkivalta voi olla myös henkistä eli verbaalista tai seksuaalista väkivaltaa tai ahdistelua.

Kiusaamisella tarkoitetaan sanallista tai fyysistä toiseen ihmiseen kohdistuvaa negatiivista, tahallista, systemaattista ja usein myös toistuvaa kielteistä toimintaa. Kiusaaminen voi olla hetkellistä, kertaluotoista tai jatkuvaa ja usein toistuvaa. Kiusaaminen voi olla fyysistä tai psyykkistä. Kiusaaminen voi tapahtua tilanteissa, joissa kiusaaja ja kiusattu ovat samassa tilanteessa tai esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Tyypillisestä kiusaamisesta on esimerkiksi nimittely, haukkuminen, iva, huomiotta jättäminen, ryhmän ulkopuolelle sulkeminen tai väärän tiedon levittäminen.

Kiusaamistilanteisiin liittyy vallankäyttö tai voimasuhteiden epätasapaino: kiusattu on puolustuskyvytön kiusaajaan nähden.

Häirinnällä tarkoitetaan epäasiallista kohtelua, jolla voi olla vaaraa tai haittaa turvallisuudelle tai terveydelle. Epäasiallisella kohtelulla tarkoitetaan yleisen hyvän tavan vastaista käyttäytymistä, jonka kohteeksi opiskelija voi joutua. Kaikki ristiriitatilanteet eivät ole häirintää tai epäasiallista kohtelua. Häirintää on kielteinen käyttäytyminen, joka on järjestelmällistä ja jatkuvaa. Epäasiallinen kohtelu kohdistuu usein toisen henkilön persoonaan tai yksityiselämään, kuten ominaisuuksiin, luonteenpiirteisiin, sukupuoleen, ulkomuotoon, harrastuksiin, perheeseen, maineeseen.

Seksuaalinen häirintä on toimintaa, joka loukkaa toisen henkilön fyysistä tai psyykkistä koskemattomuutta. Seksuaalinen häirintä on sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä. Seksuaalinen häirintä voi olla jatkuvaa tai kertaluontoista.

Ehkäisevä toimintatapa

Kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ehkäistään kiinnittämällä huomiota jokaisen opiskelijan osallisuuteen kouluyhteisössä. Yhdessä koko yhteisö rakentaa psykologisesti ja sosiaalisesti turvallisen ympäristön vahvistamalla hyvää yhteishenkeä, jossa jokainen voi kokea olevansa osa kouluyhteisöä.

Opintojen alkuvaiheessa kiinnitetään huomiota uusien opiskelijoiden ryhmäyttämiseen ja hyvän yhteishengen luomiseen. Tutortoiminta ja opiskelijakunnan hallitus ovat osaltaan apuna uusien opiskelijoiden vastaanottamisessa osaksi kouluyhteisöä. Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan koulun toiminnan ja yhteisten tilaisuuksien suunnitteluun.

Ryhmänohjaaja käy opiskelijoiden kanssa läpi järjestyssäännöt ja esittelee toimintamallit väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään puuttumisessa lukuvuoden alkaessa.

Nivelvaiheessa uusia opiskelijoita ja heidän huoltajiaan rohkaistaan kertomaan aikaisemmin tapahtuneesta kiusaamisesta tai häirinnästä, ja aiemmat kokemukset otetaan huomioon esimerkiksi opetusryhmien suunnittelussa.

Puuttuminen

Väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään puututaan aina, kun se tulee tietoon. Jokainen oppilaitosyhteisön jäsen on velvollinen puuttumaan välittömästi väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään havaitessaan asian. Etenkin väkivaltatilanteessa on tärkeää,

että henkilökunnan edustaja pysyy rauhallisena, sillä väkivallan uhriksi joutunut saattaa olla sokissa.

Tilanteen havainnut opiskelija, vanhempi tai muu taho voi olla yhteydessä keneen tahansa kouluyhteisön jäsenen, johon hän luottaa. Suositeltavaa on olla yhteydessä ryhmänohjaajaan, kuraattoriin, terveydenhoitajaan tai opinto-ohjaajaan. Opiskelijoita rohkaistaan ottamaan puheeksi tilanteet, joissa he kokevat tai huomaavat väkivaltaa, kiusaamista tai häirintää.

Tilanteeseen puututaan, jos:

- henkilö kokee tulleen kiusatuksi tai häirityksi
- joku muu (toinen opiskelija, kotiväki, opettaja) kokee jotakuta kiusattavan tai häirittävän
- huomataan, että sama henkilö on toistuvasti epäasiallisen kohtelun kohteena
- kouluyhteisön jäsenten käytös tai ilmapiiri on toisia kohtaan epäkunnioittava.

Tilanteen selvittäminen

Kun Vammalan lukion henkilökunnan jäsen saa tiedon väkivallasta, häirinnästä tai kiusaamisesta, hän ottaa yhteyttä ryhmänohjaajaan tai rehtoriin. Tarvittaessa tilannetta voi selvittää muukin henkilökuntaan kuuluva, kuten kuraattori, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, tai se henkilö, jonka asianosaiset nimeävät.

Opettajalla tai rehtorilla on velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Eteneminen kiusaamis- ja häirintätilanteessa

- Henkilökunnan edustaja keskustelee asianosaisten kanssa erikseen.
- Rehtori tai opettaja ilmoittaa tietoonsa tulleesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.
- Oppilaitos järjestää mahdollisuuksien mukaan yhteistapaamisen, jossa selvitetään, mitä on kummankin osapuolen näkökulmasta tapahtunut ja sovitaan, miten jatkossa toimitaan. Tilanteesta laaditaan muistio, josta selviää, mitä on tapahtunut ja milloin, mitä osapuolten kanssa on sovittu, miten sopimusta seurataan ja mitä siitä seuraa, jos sopimusta ei noudateta. Alaikäisen opiskelijan huoltajat otetaan

mukaan selvittelyyn tapauskohtaisesti, kuitenkin kuunnellen ja kunnioittaen opiskelijan omaa mielipidettä.

- Jälkiseuranta toteutetaan suunnitelmallisesti. Keskusteluun osallistunut henkilökunnan edustaja kysyy asianosaisten kuulumisia ensin kahden viikon ja sitten neljän viikon kuluttua.
- Mikäli toiminta ei ole loppunut, asia otetaan uudelleen puheeksi osapuolten kanssa erikseen. Asiaa pyritään vielä sovitteluun. Jos toiminta ei lopu, kerrotaan kurinpidollisista toimista, joita kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä voi seurata.
- Mikäli toiminta ei ole loppunut, järjestetään kuulemistilaisuus, johon kutsutaan opiskelija ja hänen huoltajansa, ja tämän perusteella rehtori tekee päätöksen kuripitotoimien käyttämisestä.
- Asianosaisiin otetaan yhteyttä kahden viikon kuluttua ja tarkastetaan tilanne.
- Tarvittaessa pyydetään viranomaisapua lastensuojelusta tai poliisilta. Jos rikoksen tunnusmerkit täyttyvät, tehdään aina välittömästi rikosilmoitus.

Eteneminen väkivaltilanteessa

- Pahoinpitelyn kohteeksi joutuneelle opiskelijalle annetaan ensiapua tai ohjataan hänet terveyskeskuksen ensiapuun.
- Tapahtuneesta ilmoitetaan teosta epäillyn ja teon kohteeksi joutuneen alaikäisen opiskelijan huoltajalle. Täysi-ikäiseltä opiskelijalta tiedustellaan, kenelle tapahtuneesta voi ilmoittaa. Opiskelijaa ei jätetä yksin.
- Tarvittaessa kutsutaan virkavalta paikalle. Tiedotetaan alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai täysi-ikäistä opiskelijaa hänen oikeudestaan tehdä rikosilmoitus.
- Vakavissa tapauksissa myös oppilaitos voi tiedottaa poliisia, jolloin poliisi päättää asian saattamisesta syyteharkintaan.
- Kun tilanne on rauhoittunut, selvitetään asia siltä osin, kuullaan molempia osapuolia ja arvioidaan tilanne.
- Kuulutaan opiskelijaa ja tämän huoltajaa rehtori päättää kurinpitotoimista.
- Tapahtuneesta keskustellaan muiden opiskelijoiden ja henkilökunnan kanssa tilanne- ja tapauskohtaisesti.
- Opiskelijat ohjataan keskustelemaan opiskeluhuollon työntekijöiden kanssa erikseen.
- Opiskelijoihin otetaan yhteyttä kahden viikon kuluttua ja selvitetään, mikä on tilanne.
- Tapahtuneesta täytetään turvallisuuspoikkeama-ilmoitus.

Tapausten kirjaaminen

Kaikista esille tulleista väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteista tehdään kirjallinen muistio. Lukuvuoden lopussa seurataan, kuinka monta tilannetta lukuvuoden aikana on selvitetty.

Suunnitelman päivittäminen ja perehdyttäminen

Henkilöstö ja opiskelijat perehdytetään suunnitelmaan lukuvuoden alussa. Suunnitelmasta tiedotetaan huoltajille ja yhteistyötahoille vanhempainilloissa ja lukion kotisivujen kautta.

Kriisisuunnitelma

Kriisiksi kutsutaan sellaista muutostilannetta yksilön elämässä, joka edellyttää sopeutumista ja psyykkisten voimavarojen käyttöönottoa. Yleensä kriisi aiheutuu jostakin odottamattomasta ja äkillisestä tapahtumasta, jota ei ole voinut ennakoida, kuten liikenneonnettomuuteen joutuminen. Kuitenkin myös odotettu ja toivottukin muutos, kuten kotoa pois muutto tai naimisiinmeno, voi aiheuttaa kriisin. Kriisi voi syntyä yhdestä erillisestä isommasta tapahtumasta, kuten vanhempien avioero, tai yhtä aikaa elämässä vaikuttaneista pienistä muutoksista elämässä. Samantapaiset tapahtumat eivät kuitenkaan aiheuta kaikille ihmisille kriisiä, sillä he kokevat ne eri tavoin.

Kriisit voidaan luokitella

- **kehityskriiseihin**, kuten murrosikä,
- **elämäkriiseihin**, kuten koulukiusaaminen tai opiskelijan vanhempien jatkuva riitelemine
- **traumaattisiin kriiseihin**, jotka syntyvät ihmisen elintärkeitä toimintoja uhkaavissa tilanteissa kuten hengenvaaraan joutuminen. Ihminen voi traumatisoitua myös vaikka tilanne ei suoraan koskettaisi häntä itseään kuten joutuminen pahoinpitelyn sivusta katsojaksi.

Oppilaitoskohtaisessa kriisisuunnitelmassa kuvataan oppilaitosyhteisöä tai sen jäseniä koskettaviin, äkillisiin kriiseihin tai uhka- ja vaaratilanteisiin varautuminen ja toimintaohjeet.

Suunnitelma kuvaa psykososiaalisen tuen järjestämistä äkillisissä kouluyhteisöä koskettavissa kriiseissä. Se antaa taustatietoa kriiseistä ja siitä, mitä ihmiselle näissä tapahtuu, sekä auttaa tunnistamaan ja kohtaamaan kriisin kokeneita henkilöitä. Lisäksi suunnitelmassa on kuvattu toimintamalleja joihinkin koulussa mahdollisesti sattuviin tilanteisiin.

Kriisitilanteiden ehkäisy

Vammalan lukion järjestyssäännöt, turvallisuusohjeet ja suunnitelmat laaditaan niin, että ne edistävät turvallista opiskeluympäristöä. Järjestyssäännöt, turvallisuusohjeet ja suunnitelmat käsitellään opiskelijoiden kanssa lukuvuoden alussa. Vammalan lukiossa harjoitellaan poistumista vaaratilanteessa kolme kertaa lukuvuoden aikana. Vammalan lukiossa tehdään vuosittain palotarkastus ja terveydellisten olojen tarkastukset kolmen vuoden välein. Riskien arviointi tehdään joka toinen vuosi tai tilanteen vaatiessa useamminkin.

Erityistä huomiota kiinnitetään hyvään opiskeluilmapiiriin, mikä edistää yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Hyvät ja toimivat välit opiskelijoiden keskuudessa, opiskelijoiden ja henkilökunnan välillä sekä henkilökunnan keskuudessa edistävät avointa ja tasa-arvoista toimintakulttuuria ja luovat turvallisen opiskeluympäristön.

Epäkohtiin, kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään puututaan johdonmukaisesti ja sovittujen toimintamallien avulla. Ohjaus- ja tukitoimet suunnitellaan niin, että ne ehkäisevät kriisitilanteiden syntymistä. Ennaltaehkäisyä arvioidaan osana koulukohtaista opiskeluhuoltotyötä.

Kriisitilanteisiin varautuminen ja toimintavalmiuksien harjoittelu

Vammalan lukion kriisityötä johtaa rehtori yhdessä kriisiryhmän kanssa. Kriisiryhmään kuuluvat rehtori, apulaisrehtori, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, koulukuraattori, koulupsykologi ja tarvittaessa suojelujohtaja. Rehtori tai hänen varahenkilönsä kutsuu kriisiryhmän koolle niin pian kuin mahdollista. Ryhmä on päätösvaltainen myös vajaalukuisena ja siihen voidaan tarvittaessa kutsua mukaan ulkopuolinen asiantuntija tai kriisityöntekijä.

Äkillisissä kriisitilanteissa ensimmäisenä tiedon saanut henkilö välittää sen heti rehtorille tai tämän varahenkilölle. Rehtori vastaa akuuttien tilanteiden toiminnasta, kunnes pelastus- tai poliisiviranomainen ottaa vastuun tilanteen johtamisesta.

Kriisiryhmän tehtäviä ovat Opetushallituksen mukaan:

1. Huolehtia toimintansa suunnittelusta ja suunnitelman laadinnasta
2. Kirjata ryhmän sisäinen työnjako ja vastuuketju
3. Selvittää etukäteen kriisitilanteissa tärkeät paikallisesti tai alueellisesti toimivat yhteistyötahot ja sopia yhteistyön periaatteista ja käytännöistä
4. Perehdyttää koulun muuta henkilöstöä suunnitelmaan järjestämällä koulutusta ja hankkimalla kirjallisuutta
5. Huolehtia siitä, että kaikki oppilaitoksen aikuiset, opiskelijat ja huoltajat tietävät, miten toimia erilaisissa tilanteissa ja miten tilanteesta tiedotetaan kriisin eri vaiheissa
6. Organisoida toimintaa kriisitilanteissa

7. Huolehtia välittömästi henkisen tuen tarpeesta sekä mahdollisista jatkotoimista
8. Arvioida kriisitilanteissa toteutettuja toimia ja tehdä kriisisuunnitelmaan tarvittavat muutokset

Koko henkilöstön tulee ennaltaehkäisevällä toiminnalla pyrkiä estämään uhka- ja vaaratilanteet. Onnettomuuksiin ja turvallisuusuhkiin varautumista tuetaan perehdyttämällä henkilöstö ja pidetään yllä huolehtimalla siitä, että henkilöstö ja opiskelijat perehdytetään turvallisuussuunnitelmiin ja valmennetaan toimimaan oikein kriisitilanteissa. Oppilaitoksessa harjoitellaan poistumista säännöllisesti. Henkilöstölle järjestetään säännöllisesti ensiapukoulutusta.

Toimintatavat kriisitilanteissa

Kriisit ja äkilliset uhka- ja vaaratilanteet voidaan jakaa kahteen luokkaan: niihin, jotka vaativat äkillisiä toimia ja niihin, jotka vaativat reagoimista, mutta eivät edellytä välitöntä suojautumista. Se henkilö, joka saa tietoonsa kriisi-, uhka- tai vaaratilanteen, käynnistää toiminnan.

Äkillisessä uhka- ja vaaratilanteessa, joka vaatii pelastustoimia, tiedon vastaanottaja:

- Pelastaa muut vaarassa olijat.
- Varoittaa muita.
- Hälyttää 112.
- On yhteydessä rehtoriin tai pelastusviranomaiseen, joka vastaa jatkotoimista.

Kriisitilanteessa, joka ei vaadi välittömiä pelastustoimia, tiedon vastaanottaja:

- Selvittää mitä on tapahtunut, missä ja milloin.
- Selvittää, kuka tai ketkä ovat uhrin.
- Selvittää, kuka on tiedonantaja (henkilöllisyys ja puhelinnumero)
- Selvittää, mikä on tilanne nyt
- Selvittää, onko jokin taho jo ryhtynyt toimiin
- Ilmoittaa tapahtuneesta rehtorille, joka vastaa jatkotoimista.

Rehtori tai hänen varahenkilönsä vastaa kriisitoiminnan organisoinnista. Kun rehtori saa tiedon tapahtuneesta, hän varmistaa tiedon oikeellisuuden. Tämän jälkeen rehtori kutsuu koolle oppilaitoksen kriisiryhmän ja ottaa yhteyttä omaisiin, jos kyseessä on vakava tapaturma tai kuolemantapaus. Rehtori myös huolehtii tarvittaessa suruliputuksesta tiedonsaantipäivänä, mikäli se on lukuvuoden työpäivä, ja sopii omaisten kanssa muistotilaisuudesta.

Kun välttämättömät järjestelyt on saatu tehtyä, kokoontuu oppilaitoksen kriisiryhmä arvioimaan tilanteen vaatimia toimenpiteitä ja riskejä.

Riskien arvioinnissa määritellään

- toiminta, joka on tilanteessa välttämätöntä / hyödyllistä, mutta ei välttämätöntä / siirrettävissä
- psyykkiset / sosiaaliset / fyysiset riskit, keinot välttää niitä ja toimenpiteet, mikäli ne toteutuvat
- seuraukset, jotka heti esille tulevat / pidemmällä aikavälillä esiintyvät.

Toiminta eräissä kriisitilanteissa

Opiskelijan menehtyminen

Tiedon opiskelijan menehtymisestä saanut henkilö ilmoittaa asiasta rehtorille. Perheelle ilmoittaa tilanteen mukaan poliisi, pappi tai sairaala. Perheeltä kysytään, mitä menehtymisestä voidaan kertoa oppilaitoksessa. Rehtori tiedottaa perheen luvalla opettajia ja henkilökuntaa ja ryhmänohjaaja kertoo tapahtuneesta opiskelijoilleen. Kriisisuunnitelmassa esitetyt yhteistyötahot ja/tai opiskeluhuolto osana kriisiryhmää on paikalla joko luokassa tai erikseen järjestetyssä tilassa, jossa on mahdollista ryhmänä keskustella tapahtuneesta ja saada tietoa kriisireaktioista ja saatavilla olevasta tuesta. Tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita hyödynnetään myös yksilötyössä. Lisäksi oppilaitoksella järjestetään mahdollisuus muistaa opiskelijaa esimerkiksi kynttilöin ja kukin. Omaisten ja opiskelijoiden toiveita kuunnellen voidaan järjestää myös erillinen muistotilaisuus. Mikäli opiskelija menehtyy koulun loma-aikoina, muistohetki järjestetään huoltajien toiveita kuunnellen kouluun palattua.

Mikäli opiskelijan lähiomainen menehtyy tai opiskelija sairastuu itse vakavasti, tieto tulee yleensä ensimmäisenä opiskelijan ryhmänohjaajalle. On tärkeää keskustella perheen kanssa, mitä tietoa tapahtuneesta oppilaitokselle tai omalle ryhmälle tuodaan ilmi. Rehtorin olisi kuitenkin hyvä saada tieto esimerkiksi opiskelijan vanhemman menehtymisestä, sillä rehtori koordinoi kaikkea oppilaitoksen toimintaa ja tekee esimerkiksi ylioppilastutkintolautakunnalle erityisjärjestelyhakemukset yhdessä opiskelijan kanssa. Ryhmänohjaajan on hyvä pitää yhteyttä opiskelijaan tämän poissaolojakson ajan ja ohjata hänet tarvittaessa avun piiriin, esim. opiskeluterveydenhuoltoon.

Jälkikäsitteily on erittäin tärkeää. Tukea on tarjottava aktiivisesti oppilaitoksen henkilökunnalle ja opiskelijoille kiinnittäen huomiota erityisesti mahdollisiin tapahtuman silminnäkijöihin ja menehtyneen lähimpiin ystäviin. Lisäksi on huolehdittava tarpeeksi pitkään jatkuvasta seurannasta, joka voi tapahtua myös oppilaitoksen ulkopuolisissa tahoissa.

Työntekijän menehtyminen

Jos oppilaitoksen työntekijä menehtyy, rehtori keskustelee hänen lähiomaistensa kanssa, mitä oppilaitoksen henkilökunnalle ja/tai opiskelijoille kerrotaan. Tapahtuneesta kerrotaan opiskelijoille ja henkilöstölle. Kriisiryhmän jäsenen läsnäolo esim. opiskelijoille kerrottaessa opettajan menehtymisestä on suotavaa ja keskustelulle tulee antaa tilaa. Menehtynyttä voi muistella esimerkiksi suruliputuksin ja/tai hiljaisen hetken pitämällä. Henkilökunnalle ja opiskelijoille järjestetään mahdollisuus osallistua koululla mahdollisesti pidettävään muistotilaisuuteen. Työterveyshuolto, opiskeluhuolto ja mahdollisesti ulkopuolinen kriisityöntekijä huolehtivat asianmukaisen tuen tarjoamisesta. Työntekijöille ja opiskelijoille järjestetään keskustelumahdollisuus joko ryhmässä tai erikseen.

Joskus huoli voi herätä oppilaitoksen opiskelijan tai työtoverin hyvinvoinnista, esimerkiksi käyttäytymisestä tai fyysisistä oireista, stressioireista tai masennuksen merkeistä. Tällöin on hyvä ottaa asia puheeksi asianomaisen kanssa etenkin, mikäli oireilu jatkuu pidempään. Avun pyytäminen voi olla joskus vaikeaa tai se voidaan jopa tyrmätä täysin. Läheisen opettajan, työtoverin, työterveyshuollon tai esimiehen asiallinen myötäelävä puuttuminen tilanteeseen helpottaa kuitenkin usein tilannetta työyhteisössä.

Väkivaltatilanteet ja uhkaavasti käyttäytyvä henkilö

Väkivaltaa on esimerkiksi lyöminen, potkiminen, kuristaminen ja teräasein tai kielletyin välinein tapahtuva vahingoittaminen. Väkivallalla uhkaamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa uhataan tehdä toiselle tai hänen läheisilleen väkivaltaa joko välittömästi tai tulevaisuudessa. Tähän voi liittyä uhkaaminen jollain esineellä. Suullinen uhkaus on asianomistajarikos, josta voi joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen. Myös seksuaalinen väkivalta tai ahdistelu täyttävät väkivallan tunnusmerkit.

Kun oppilaitoksessa kohdataan uhkaavasti käyttäytyvä henkilö, arvioidaan ensin, onko tilanteessa välitön väkivallan uhka. Mikäli työntekijä arvioi tilanteen niin vaaralliseksi, ettei keskustelua kannata aloittaa, hän huolehtii itsensä ja muut paikalla olijat turvaan. Tämän jälkeen työntekijän on mahdollisuuksien mukaan varoitettava muita ja soitettava hätänumeroon. Muut suojautuvat opetustiloihin, lukitsevat ovet ja ikkunat ja siirtyvät pois ovien ja ikkunoiden läheisyydestä.

Väkivaltatilanteesta ilmoitetaan välittömästi rehtorille ja soitetaan tarvittaessa yleiseen hätänumeroon 112. On tärkeää pysyä tilanteessa itse rauhallisena ja rauhoitella tarpeen tullen muita, kunnes apua on saapunut. Jos tapahtumassa on syntynyt vammoja, opiskelija(t) ohjataan lääkäriin tai lievemmissä tapauksissa oppilaitoksen terveydenhoitajalle, joka arvioi tilanteen. Kyydit terveyskeskukseen tai aluesairaalaan tehdään taksilla/ambulanssilla tai tilanteesta riippuen myös huoltajan hakemana.

Jos alaikäinen opiskelija on syyllistynyt väkivaltaan, otetaan yhteyttä huoltajaan ja pyydetään hakemaan opiskelija pois koulusta välittömästi. Täysi-ikäisen opiskelijan kohdalla vanhempiin voidaan olla yhteydessä opiskelijan suostumuksella. Lievät tapaukset käsitellään asianosaisten ja alaikäisten huoltajien kesken ja tällöin poliisia ei kutsuta paikalle, jollei kukaan asianosaisista ja alaikäisten huoltajista sitä halua. Vakavat tapaukset selvittää poliisi. Rehtori tekee päätöksen mahdollisista kurinpidollisista seuraamuksista kuultuaan opiskelijaa. Opiskelijalle järjestetään opiskeluhuollon asiantuntijan tukikäynti. Henkilökunnan jäsenen syyllistyessä väkivaltaan, paikalle kutsutaan aina poliisi ja työntekijän mahdollisuus jatkaa tehtävissään selvitetään tapauskohtaisesti.

Jos epäillään, että alaikäinen nuori on lähisuhteissaan (esim. perhe, parisuhde) väkivallan kohteena, häneltä kysytään asiaa suoraan kahden kesken. Jos nuori vahvistaa epäilyn oikeaksi, hänet tulee vammoista riippuen ja niiden todentamiseksi ohjata terveydenhuollon ammattilaisen tutkittavaksi. Tiedon ensimmäisenä kuullut henkilö on virkavelvollisuutensa nojalla velvollinen tekemään saamiensa tietojensa perusteella tapahtuneesta ilmoituksen lastensuojeluun ja poliisiin. Väkivallan uhri ohjataan avun piiriin.

Mikäli väkivalta tai väkivallan uhka kohdistuu koko kouluyhteisöön, suojaudutaan välittömästi sisälle pelastussuunnitelman mukaisesti.

Uhkasoitto tai epäilyttävä esine

Uhkasoitosta/pommiuhkasta ilmoitetaan välittömästi hätänumeroon (112) ja toimintaan heidän ohjeidensa mukaisesti. Mikäli oppilaitoksen alueelta löytyy epäilyttävä esine, huolehditaan ensin turvallisuudesta poistamalla kaikki henkilöt esineen läheisyydestä ja soitetään sitten hätänumeroon. Tämän jälkeen toimitaan hätäkeskuksen ohjeiden mukaisesti.

Puhelusta olisi jo sen aikana hyvä kirjata ylös esim. soittajan sukupuoli, kansallisuus, mielentila, ikä ja uhkauksen sisältö (sanamuodot, aika).

Uhkauksiin suhtaudutaan aina vakavasti, vaikka ne osoittautuisivatkin aiheettomiksi.

Koulutapaturmat

Ensimmäinen tapahtumapaikalle sattunut henkilö arvioi, mitä on tapahtunut ja minkälaista apua tarvitaan. Paikalle hälytetään tarvittaessa apua (esim. terveydenhoitaja) tai ambulanssi hätänumerosta 112. Hätäilmoitusta tehtäessä kerrotaan mitä on tapahtunut, tapahtumapaikka ja osoite sekä vastataan esitettyihin kysymyksiin (potilaan vointi, tarkemmat tiedot, hälyttäjän nimi tms.). Puhelua ei saa

katkaista ennen kuin siihen on lupa. Tapahtuneesta ilmoitetaan rehtorille, jonka kautta tieto menee huoltajille.

Opiskelijan tulee tehdä tapaturmailmoitus mahdollisimman pian tapahtuneesta koulun toimistoon. Ilmoitus kannattaa tehdä myös silloin, kun on oletettavaa, että turmasta saattaa seurata lääkärikuluja myöhemmin, vaikkei heti lääkäriä tarvitakaan (esim. selkään kohdistunut tapaturma). Mikäli turmasta aiheutuu pysyviä vammoja, niin tapaturmasta on ilmoitettava myös työsuojelupäällikölle, joka tekee ilmoituksen työsuojelupiiriin.

Ensiapukaappien täydennyksestä huolehtivat liikunnan opettaja ja palvelusihteeri. Oppilaitoksen toimistosta löytyvät perustarpeet, kuten särkylääkkeet, laastarit, puhdistusnesteet ja kuumemittari.

Kriisi- ja onnettomuustilanteet

Oppilaitosta koskettavilla kriisi- ja onnettomuustilanteilla tarkoitetaan tässä sekä oppilaitokseen suoraan kohdistuvia että kansainvälisesti, kansallisesti tai paikallisesti merkittäviä suuronnettomuuksia tai kriisitilanteita esim. luonnonkatastrofit.

Mikäli oppilaitoksessa tapahtuu onnettomuus tai muu vakava tapaturma, toimitaan koulun pelastussuunnitelman ohjeiden mukaisesti. Tarvittaessa soitetaan välittömästi 112.

Jälkikäteen rehtori keskustelee tapahtuneesta henkilökunnan kanssa ja yhdessä todetaan tapahtuneeseen liittyvät tosiasiat sekä sovitaan asian käsittelystä opiskelijaryhmissä. Tarvittaessa tiedotetaan asiasta huoltajia. Järjestetään mahdollisuus muistaa uhreja esim. sytyttämällä kynttilän, soittamalla surumusiikkia ja tarjoamalla hetki hiljentymiseen. Tarvittaessa otetaan yhteyttä yhteistyökumppaneihin ja sovitaan kriisiavun järjestämisestä esim. jälkipuinti. Opiskelijoiden vointia on hyvä seurata ja jatkaa avun tarjoamista tarpeeksi pitkään tapahtuneen jälkeen arkirutiineihin palautumisen lomassa.

Pitkäkestoinen poikkeustila, esimerkiksi pandemia

Mikäli oppilaitos joutuu toimimaan pitkäaikaisessa poikkeustilassa, oppilaitoksen toiminta suunnitellaan uudelleen terveysviranomaisien ohjeiden mukaan. Poikkeustilan vaatimien välittömien toimien jälkeen kriisiryhmä kokoontuu arvioimaan riskejä. Poikkeustilan aikana kiinnitetään erityistä huomiota niiden opiskelijoiden tukemiseen, joilla on vaikeuksia sopeutua tilanteeseen.

Tiedottamista tehostetaan ja oppilaitoksen kuulumisia välitetään opiskelijoille ja huoltajille tavallista useammin.

Muualla tapahtuvat kriisit

On normaalia, että myös muualla tapahtuvat kriisit vaikuttavat oppilaitosyhteisöön. Tavat, joilla ihmiset reagoivat asiaan, vaihtelevat ihmisestä toiseen. Lisäksi kriisin vilkas uutisointi on omiaan lisäämään turvattomuuden tunteita. Mitä läheisemmäksi uutisissa kerrotut tapahtumat mielletään, sitä voimakkaampia reaktioita ne yleensä aiheuttavat. Huoli voi herätä kriisitilanteessa elävien turvallisuudesta, mutta on normaalia, että vaikka kriisi ei tapahtuisi juuri itselle tai lähiympäristössä, voi se herättää kysymyksiä siitä, miten minulle tai läheisilleni käy. Kaikki tuntemukset ovat sallittuja ja omituiseltakin tuntuvat tunteet ovat normaalia reagointia epänormaaliin tilanteeseen. Reaktioita voi herätä nyt tai myöhemmin kriisin jälkeen.

Muualla tapahtuvien kriisien kohdalla oppilaitoksen kriisiryhmä kokoontuu ja suunnittelee, miten kriisiä käsitellään oppilaitoksessa. Käsitely voi olla esimerkiksi yhteinen keskustelutilaisuus, johon voi lähettää kysymyksiä etukäteen, asiantuntijavierailu tai opiskeluhuollon asiantuntijoiden avoin vastaanotto.

Yhteistyö kriisitilanteissa

Kriisitilanteet vaativat usein yhteistyötä ulkopuolisten toimijoiden kanssa niin akuuteissa tilanteissa kuin jälkihoidossakin. Lisäksi voi olla tarpeen pyytää ulkopuolisia ammattilaisia tueksi sellaisissa tilanteissa, joissa henkilöstöllä on sekä pedagoginen vastuu että omasta järkytyksestä toipuminen, tai jos kriisi koskettaa suoraan jotakuta kriisiryhmän toimijaa esimerkiksi asiakkuus- tai perhesuhteen kautta. Yhteistyöverkoston tunteminen on oleellista jokaiselle kriisiryhmän jäsenelle, jotta yhteydenotot sujuvat tehokkaasti ja viipymättä.

Tärkein yhteistyökumppani on Pirkanmaan hyvinvointialue ja sen opiskeluhuollon ja opiskeluterveydenhuollon asiantuntijat.

Sastamalan nuorisopalvelu käynnistää tehostetun nuorisotyön, kun yllättävä ja äkillinen isompi tai pienempi häiriötilanne koskettaa kunnan lapsia tai nuoria suoraan tai välillisesti, ja vaatii erityistoimia. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi nuorten yllättävät kuolemantapaukset, itsemurhat, onnettomuudet ja uhkaavat tilanteet. Tehostettu nuorisotyö on kriisitilanteessa ja sen jälkeen nuorisotyön keinoin tapahtuvaa nuoria tukevaa toimintaa kuten kriisin läpikäyntiä nuorten kanssa tai nuorisotilojen pidennettyjä aukioloaikoja. Kun yllättävä ja äkillinen isompi tai pienempi häiriötilanne koskettaa Vammalan lukion opiskelijoita, Vammalan lukio on yhteydessä nuorisopalveluihin.

Vammalan lukion yhteistyökumppaneina kriisitilanteissa toimivat myös Sastamalan seurakunta ja Kriisikeskus Tukitalo. Keskustelut tapahtuneesta on hyvä järjestää mahdollisimman pian muutaman päivän kuluessa, kun psyykinen sokki on väistymässä.

Viestintä ja vastuunjako kriisitilanteissa

Kriisivalmiudesta ja -suunnitelmasta tiedotetaan

- henkilöstöä orientaatiopäivässä lukuvuosittain
- opiskelijoita ryhmänohjaajan tunneilla lukuvuoden alussa
- huoltajia vanhempainilloissa
- oppilaitoksen verkkosivuilla.

Rehtori vastaa äkillisessä, oppilaitoksessa tapahtuvasta kriisistä tiedottamisesta oppilaitoksen sisällä ja ulkopuolelle. Kriisitilanteissa tiedottamisen tarkoituksena on varmistaa, että kaikilla koulun sisällä ja ulkopuolisilla yhteistyötahoilla on yhtenevä käsitys tilanteesta. Viestintä on avointa, luotettavaa ja aktiivista. Tiedottamisessa huomioidaan kuitenkin yksityisyyden suoja ja tilannekohtaiset rajoitukset. Ensisijaisesti huolehditaan tiedottamisesta henkilöstölle, opiskelijoille ja huoltajille sekä kaupungin sivistystoimelle ja sen jälkeen ulkopuolisille yhteistyötahoille.

Ikävät uutiset leviävät nopeasti, ja monet kriisitilanteet kiinnostavat mediaa ja leviävät nopeasti sosiaalisessa mediassa. Etenkin jos kriisillä on suuri julkisuusarvo, tiedotetaan myös mediaa mahdollisimman nopeasti. Mediaviestinnän perusmenetelmä on tiedote ja tiedotustilaisuus. Mediatiedottamisesta vastaa pelastustoiminnan johtaja. Jos media ottaa yhteyttä oppilaitoksen henkilöstöön tai opiskelijoihin ennen tiedottamista, ohjataan yhteydenotto rehtorille.

Koulupäivän aikana vastuu opiskelijoiden turvallisuudesta ja hyvinvoinnista on oppilaitoksella. Kriisitilanteessa oppilaitoksessa suojellaan opiskelijoita tarpeettomalta julkisuudelta ja huolehditaan yksityisyyden suojasta. Tiedotusvälineiden kysymykset ohjataan suoraan rehtorille. Tarvittaessa rehtori delegoi osan tehtävistä nimeämilleen henkilöille. Vakavassa onnettomuus- tai kriisitilanteessa tiedotusvastuu on kasvatustoimella tai hänen varahenkilöllään.

Rehtori tiedottaa henkilöstöä, opiskelijoita ja huoltajia pääsääntöisesti Wilman kautta. Kriisin akuuttivaiheessa opiskelijoita ja huoltajia kehoitetaan ensisijaisesti seuraamaan Wilmaa, sillä henkilökohtaiseen viestintään on kiireessä hyvin rajatut mahdollisuudet. Tarpeen mukaan rehtori kontaktoi myös opiskelijoita ja/tai huoltajia henkilökohtaisesti. Huoltajat voidaan myös ohjata seuraamaan valtakunnan uutisia suuronnettomuustilanteissa.

Vammalan lukio tiedottaa kriiseistä ja äkillisistä Sastamalan kaupungin nuorisotyötä, joka käynnistää tarvittaessa tehostetun nuoristyön. Tehostetun nuorisotyön järjestämisen edellytyksenä on, että nuorisopalvelut saavat riittävästi tietoa ja tukea monialaisilta sidosryhmiltään. Vammalan lukio on tehnyt nuorisopalveluiden kanssa sopimuksen, jonka mukaan kriisitilanteessa tietoa voidaan siirtää nuorisopalveluille kriisityön käynnistämiseksi.

Vastuutaho	Pelastustoimi/ poliisi	Terveysviran- omaiset	Sivistystoimi	Vammalan lukio
Kriisitilanteen kuvaus	Pelastautumista tai suojautumista vaativa kriisitilanne	Terveydenhuollon toimialueeseen liittyvä kriisitilanne	Koko oppilaitosta koskettava kriisitilanne	Muut kuin edellä kuvatut kriisitilanteet
Tilanteen johtaminen	<p>→ Välittömän pelastautumisen/suojautumisen jälkeen johtovastuu siirtyy pelastustoi- melle tai poliisille</p> <p>→ Johtovastuu- n siirtymisen jälkeen noudatetaan poliisin tai pelastusviranomaisen pelastussuunnitelmaa.</p>	<p>→ Tartuntatauti- laissa määritelty nopeasti ja laajalti leviävä tartuntatauti</p> <p>→ Johtovastuu- terveystoimilla, joiden ohjeiden mukaisesti toimitaan.</p>	<p>→ Ensitilanteen- hoitamisen jälkeen kokonaisvas- tuu siirtyy koulutuksen järjestäjälle, joka johtaa tilannetta yhteistyössä tarvittavien toimijoiden kanssa, esimerkiksi kaupungin johtoryhmä</p>	<p>→ Toimintaan Vammalan lukion kriisisuunnitelman mukaisesti</p> <p>→ Toimintaa johtaa rehtori tai hänelle nimetty varahenkilö yhteistyössä kriisiryhmän kanssa</p> <p>→ Suojelujohta- ja vastaa suojautumis- ta vaativista tilanteista.</p>
Esimerkkitilanne	Tulipalo, koulu- uhkaus, pommihälytys	Pandemia tai epidemia	Opiskelija/henk- ilökunnan jäsen vaarassa tai kadonnut	Opiskelijan tai henkilökunnan jäsenen kuolema, väkivalta- tilanteet
Tiedotusvastuu	Poliisi / pelastustoimen viranomaiset	Terveystoimilla	Kasvatusjohtaj- a, viestintäpäällik- kö ja/tai johtoryhmä	Rehtori tai hän varahenkilönsä

Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuollon palveluista 2023

Yksikkö	Oppilaat / opiskelijat	Tehostettu tuki ja erityinen tuki	Maahanmuuttajaoppilaat	Esiopetus	Esiopetus, tehostettu ja erityinen tuki	Terveystieteiden, nykytila	arvio tarpeesta	Kuraattori, nykytila	arvio tarpeesta	Psykologi, nykytila	arvio tarpeesta
suositus op.määrä/työntekijä						460		670		780	
Häijään koulu	47	8	1	16	3	0,05	0,2	0,1	0,1	0,15	0,2
Mouhijärven yhteiskoulu	302	83	1	16	1	0,75	1	0,5	0,8	0,15	0,5
Suodenniemen koulu	57	16	1	5	2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,05	0,2
Karkun koulu	64	17	5	7	1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,05	0,2
Marttilan koulu	58	23	12	33	3	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2
Stormin koulu	104	13	1	13	1	0,2	0,3	0,2	0,2	0,15	0,2
Toukolan koulu	85	9	1	16	5	0,2	0,3	0,1	0,2	0,1	0,2
Tyrväänkylän koulu	79	10	0			0,2	0,3	0,1	0,2	0,05	0,2
Muistolan koulu	336	75	30			0,8	1	0,3	0,5	0,3	0,5
Sylvään koulu	487	113	24			1	1,2	0,6	1	0,5	0,8
Vareliuksen koulu	282	76	16	54	6	1	1	0,2	0,3	0,4	0,5
Kiikan koulu	111	32	1	16	3	0,3	0,3	0,1	0,2	0,2	0,2
Pehulan koulu	127	52	9	11	5	0,3	0,4	0,1	0,2	0,1	0,2
Äetsän koulu	154	59	1			0,4	0,4	0,4	0,5	0,3	0,5
Ojansuun päiväkotikoti				11	2						
Vammalan lukio	280					0,8	0,8	0,6	0,6	0,3	0,4
YHT.	2287	586	103	198	32	6,6	7,8	3,6	5,1	2,9	5

